

Práva lidská a FYSIS / Příroda (a přirozenost)

Někdy se má – poněkud simplicistně – za to, že v podstatě osvícenské chápání „přírody“ je vlastně pokusem přírodou nahradit „Boha“. Na tom jistě něco je, ale nesmíme zapomenout, že původně byla FYSIS myšlena nikoli jako náhražka bohů, nýbrž jako skutečnost základnější než všichni bohové; jen proto bylo možno se tázat po „přirozenosti“ bohů (a později Boha). Rozhodující pro pojetí FYSIS se v Aristotelově chápání stal pohyb, změna. Proto platné pojetí přírody a přirozenosti vylučuje substanční metafyziky všeho druhu. FYSIS se tak stává pojmenováním pro onu pozoruhodnou skutečnost subjektů všech úrovní, o nichž výhradně lze mluvit jako o „zrodivších se“ a „rostoucích“. V tom smyslu také ztrácí oprávnění „evoluce“ jako počátek a zdroj vzniku nových druhů a rodů; je tomu právě obráceně, vznik nových druhů etc. musí být vysvětlen jinak, zatímco evoluce je následek, výsledek, produkt vzniku nového. Aby mohly vznikat nové druhy, je tu nesporně jeden základní předpoklad: aby vznikali noví jedinci, tj. aby začali žít jako subjekty. A protože jak v řečtině, v latině a v mnoha dalších jazycích – včetně češtiny – slovo „příroda“ je etymologicky spjata se slovesem „roditi (se)“, musíme vzít na vědomí, že příroda má co dělat s každým zrozením nového organismu resp. se začátkem života příslušného subjektu. Příroda se tedy netýká jen zrození člověka (a tedy jeho lidských práv a svobod), ale ani jen zrození jakékoli živé bytosti, nýbrž týká se počátku života každého subjektu vůbec, tedy také subjektů předlidských, ano předživých, snad přímo před-částicových či před-kvantových. Potom se však celá otázka tzv. přirozenosti lidských práv musí jevit v naprosto novém světle.

(Písek, 040527-2.)